

بررسی لزوم تقویت حریم خصوصی و موقعیت‌یابی فرد در فضاهای عمومی شهری

مه لقاالسادات آسایش

دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان).

پست الکترونیکی: asayesh.mahlegha@yahoo.com

چکیده

عرصه‌های عمومی، نیمه عمومی و خصوصی و همچنین چگونگی ارتباط آنها با یکدیگر، یکی از ویژگی‌های بارز معماری و شهرسازی ایران در گذشته است. با وجود این پیشینه، امروزه تأمین نیازهای فردی در عرصه خصوصی خانه به دلیل تغییر هویت مسکن و محدود شدن فضاها، تحت‌الشعاع قرار گرفته است. از طرف دیگر، حریم خصوصی افراد و نیازهای فردی- اجتماعی آنها در فضاهای عمومی شهری، به واسطه‌ی وسعت و تنوع روابط ایجاد شده و تراکم جمعیتی شهرهای بزرگ، متزلزل شده است. یکی از عناصر اصلی در ساختار فضایی هر شهر فضاهای عمومی هستند که حضور کلیه افراد جامعه و برقراری تعاملات اجتماعی را میسر می‌سازند. این فضاها که براساس نظریه‌های مختلف دارای تعاریف متفاوتی می‌باشند باید به گونه‌ای طراحی شوند که برای همگان قابل دسترس بوده، دارای سرزندگی و حضورپذیری اجتماعی باشد و در ضمن از راحتی و آسایش نیز برخوردار باشد. از طرف دیگر استفاده کنندگان از فضای شهری دارای امیال، سلیق و نیازهای متفاوت هستند. از آنجا که افراد استفاده کننده از فضای شهری دوست دارند که در عین برقراری تعاملات اجتماعی در مواقع مورد نیاز بتوانند در عین حضور در جمع، خلوت شخصی خود را نیز دارا باشند، بنابراین توجه به بحث احترام به خلوت‌گزینی افراد در فضای جمعی حائز اهمیت است. این مطالعه در ضمن بررسی فضاهای شهری و نیز بررسی مفاهیم حریم خصوصی و فضای شخصی و عملکردهای آن، موقعیت‌یابی فرد و لزوم خلوت را ذکر نموده و سپس مفهوم مرز را ارائه می‌دهد. روش تحقیق در این پژوهش از نوع تحقیق توصیفی تحلیلی بوده است و در این راستا، به تحلیل دیدگاه‌های نظری روانشناسی، جامعه- شناسی و شهرسازی اندیشمندان پرداخته می‌شود. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که تعریف عرصه و فضاهای عمومی وابسته به عرصه احیاگر خصوصی است و نمی‌توان آن را موجودیتی مستقل از عرصه خصوصی دانست و مفهوم مرز و نوع برخورد با آن برای تجسد کالبدی این دو عرصه نقش اساسی ایفا می‌کند. در نهایت نقش مرزی انعطاف‌پذیر بین عمومی و خصوصی در عدم تزلزل موجودیت فرد در عین جلوگیری از گسست تعاملات اجتماعی استخراج می‌گردد.

واژگان کلیدی: نیازهای فردی- اجتماعی، فضاهای شهری، حریم خصوصی، فضای شخصی، فضای خصوصی عمومی، خلوت، مرز.